

4. 12. – Svatá Barbora

Slovníkem dneška bychom mohli říct, že svatá Barbora je světicí s naprosto aktuálním „potenciálem“. Je totiž vnímána jako **pomocnice** v těžkých situacích a v těžkých dobách, především v dobách epidemií smrtelných nemocí. Martyrologium, tedy jakýsi seznam svatých římsko-katolické církve, ji počítá mezi tzv. čtrnáct pomocníků v nouzi, kteří jsou všichni slaveni právě 4. prosince.

Dlouhý je výčet profesí, jichž je svatá Barbora **patronkou**. Obecně by se mělo jednat o povolání spojená s ohněm či s větším rizikem smrtelných úrazů. Nejznámější je asi její „patronát“ nad havíři či horníky, ale ochrannou ruku drží také nad kameníky, zedníky, tesaři, pokrývači, kováři, zvonáři, architektky, řezníky, hasiči, dělostřelci, hrobníky... A dále nad dívkami, zajatci a umírajícími. Směřují k ní také prosby za dobrou smrt nebo za ochranu před blesky.

Atributy svaté Barbory jsou věž, meč, palmová ratolest či kalich s hostií. Ratolest je symbolem mučednictví, kalich s hostií symbolizuje svátost oltářní, atributy věže a meče vyplývají z jejího životního příběhu, jak si ukážeme níže.

Podobně jako u jiných světců a světic se ani o svaté Barboře nedochovalo příliš mnoho důvěryhodných údajů. Víme o ní, že žila v Nikomedii, tedy někde na území dnešního Turecka, na rozhraní třetího a čtvrtého století. Ale už nevíme, kdy se narodila, ani kdy přesně zemřela. Podle legend byl **příběh** svaté Barbory následující: vyrůstala jako polosírotek, brzy jí zemřela maminka. Otec měl být lakotný a bezcitný obchodník. Údajně nechal postavit **věž**, do které Barboru v době dospívání uzavřel, aby ji izoloval od lákadel a svodů okolního světa. Jeden z otcových sloužících byl tajným křesťanem a ten Barboru získal pro víru v Krista. Otec se to dozvěděl, až když chtěl Barboru provdat a ona odmítala se zdůvodněním, že chce patřit jen Kristu. Před otcovým vztekem musela utéct, dočasné útočiště našla ve skále, která se před

ní zázračně rozestoupila (proto je patronkou havířů). Otec však Barboru nakonec dostihl a předal soudu. Protože se tak stalo v době krutého pronásledování křesťanů, znamenalo to, že Barbora byla napřed bolestivě mučena bičováním a ohněm a byla jí vytrhána prsa, když se ani poté svojí křesťanské víry nezříkala, byla sřata **mečem**. Popravit ji měl její otec, kterého vzápětí usmrtil blesk.

Svatá Barbora byla důležitou postavou lidové zbožnosti i **lidových obyčejů**. Dodnes v den svátku trháme tzv. **barborky**, třešňové větvičky, a doufáme, že nám v teple domovů během adventu rozkvetou. Dříve mladé dívky využívaly „barborek“ k tomu, aby poznaly, za koho se provdají. Každé větvičce daly jméno chlapce, který přicházel v úvahu, a větvička, která rozkvetla jako první, ukázala na budoucího ženicha.

Dále večer před svátkem svaté Barbory chodívaly po vesnicích ženy zahalené do bílých šatů, pláten nebo prostěradel, opět tzv. **Barborky**, zpívaly písně, často variace na starší divadelní hry, které vídaly a slýchaly v kostele, rozdávaly dětem ovoce a sladkosti, těm zlobivějším hrozily metlou. Třeba v Ratajích nad Sázavou zpívaly takhle:

*„My tři Barborky jsme,
z daleké krajiny jdeme
a dárky vám neseme.
Neseme, neseme, velice to krásné,
kdo se modlit bude, tomu je dáme,
a kdo nebude, tmu hodně nalupáme.“*

Jméno svaté Barbory se ozývá také v řadě **pranostik**, například:

*„O svaté Barboře, ležívá sníh na dvoře.“
„Po svaté Baruši, střež nos i uši.“
„Svatá Barborka, vyhátní dřevo ze dvorka.“
„Barbora na ledu, Vánoce na blátě.“
„Jaké je počasí na svatou Barboru, takové bude po celý advent.“*

Wikipedie mezi zajímavostmi vztahujícími se ke svaté Barboře uvádí přímou souvislost s termínem **barbituráty**, které jsou tak označovány proto, že kyselina barbiturová byla objevena v den svátku svaté Barbory, 4. prosince 1864.

A na úplný závěr pozoruhodnost poněkud jiného rázu. Jméno světice nese mimo jiné „Spolek svatá Barbora“, který sám sebe v úvodu svých webových stránek (<https://www.svatabarbora.cz/>)

představuje takto: „**Spolek svatá Barbora** vznikl 24. června 2004 proto, aby pomáhal dětem, kterým zemřel jeden z rodičů na následky pracovního úrazu, většinou v hornictví. V současné době má spolek v evidenci necelou stovku českých a polských dětí, kterým přispívá na studium, zájmovou činnost a podporuje péči o jejich zdraví.“

Napsal: Mgr. Tomáš Míka

Vondruška, Vlastimil. *Církevní rok a lidové obyčeje*. České Budějovice: Dona, 1991.
<http://catholica.cz/?id=4865>
<https://www.pranostik.cz/pranostiky-na-4-prosince-barbora/>
<https://www.svatabarbora.cz/>
https://cs.wikipedia.org/wiki/Barbora_z_Nikom%C3%A9die